

Lunds universitet
Socialhögskolan
SOL 064
Höstterminen 2001

”JAG ÄR HALVT DET ENA OCH HALVT DET ANDRA”

– Unga flickor med iransk bakgrund berättar om hur det är att leva med två olika kulturer -

Författare: Andreas Palmqvist
Nabi Salemi

Handledare: Bodil Rasmusson

Abstract

The purpose of this essay was to examine how girls aged between 16-17, born in Iran and raised in Sweden, see themselves in relation to their families and the Swedish society. Some of the questions we asked ourselves were: how do the girls relate to the Iranian culture; have the girls ever faced discrimination; is there a conflict between the Iranian values the girls meet at home and the Swedish values they meet in school etc.

We used a qualitative method and interviewed eight girls who all live in Malmö, all of the girls came to Sweden as young children and have since then lived in the Swedish society.

We came to the conclusion that although there are big differences between the Iranian and Swedish cultures the girls can cope with it. They sometimes feel that they don't belong in either one of them but for most of the time they adapt to whatever cultural situation they find themselves in. They know that racism and discrimination exist in the Swedish society but it won't stop them from achieving their goals.

Förord

Vi vill här passa på och tacka de intervjupersoner som ställde upp och offrade sin tid och delade med sig av sitt liv och sina erfarenheter. Utan er hade inte den här uppsatsen varit möjlig. Vi vill också passa på att tacka Tahmores Jassamin, ordförande i Iransk-svenska föreningen i Malmö, som hjälpte oss att få kontakt med intervjupersonerna. Vi vill också tacka vår handledare Bodil Rasmusson utan vars hjälp uppsatsen inte hade varit möjlig att genomföra.

Malmö 4/1 2002

Andreas Palmqvist

Nabi Salemi

Förord	3
1. Inledning	6
1.1 Problemformulering	6
1.2 Syfte	6
1.3 Frågeställningar	6
1.4 Begreppsdefinition	7
1.4.1 Identitet	7
1.4.2 Kultur	10
2. Metod och urval	10
2.1 Metodval	10
2.2 Urvalsmetod	11
2.3 Tillvägagångssätt	11
2.4 Analys och transkribering av intervjuerna	12
2.5 Resultatens tillförlitlighet	13
2.5.1 Intervjuareffekten	13
2.5.2 Intervjuareffekten vid vår undersökning	13
2.6 Metoddiskussion	14
2.7 Fortsatt framställning	15
3. Avhandling	15
3.1 Tidigare forskning	15
3.1.1 Splittrad lojalitet	15
3.1.2 Identitets konflikt	16
3.2 Teoretiska utgångspunkter	17
3.2.1 Kollektiv kultur – individualistisk kultur	17
3.2.2 Kulturell identitet i gungning	19
3.2.3 Postmodernitet och socialisering	22
3.3 Presentation och analys av det empiriska materialet	22
3.4 Analys utifrån de teoretiska utgångspunkterna	29
4. Avslutning	32
4.1 Sammanfattning	32
4.2 Slutdiskussion	32

5. Källförteckning	34
5.1 Referenser	34
Bilaga 1	35
Bilaga 2	36

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Sverige har sedan andra världskriget tagit emot invandrare och flyktingar från hela världen. Idag bor det mer än en miljon personer med utländsk bakgrund inom Sveriges gränser. Integrationen av alla dessa människor har inte varit problemfri och en av orsakerna anses vara att kulturerna de kommer ifrån skiljer sig på ett avgörande sätt från den kultur de nu lever i. Speciellt uppmärksammas invandrarungdomarnas situation i det svenska samhället. Nader Ahmadi, forskare i socialt arbete vid Stockholms universitet, uppmärksammar i sin forskning (Ahmadi 1998) att ungdomar med rötter i en kollektivistisk kultur får större problem än andra ungdomar med identitetsbildningen om de växer upp i ett individualistiskt samhälle som Sverige. När vi intresserade oss för invandrarungdomarnas problem och började söka litteratur i ämnet så märkte vi att det var pojkarna som tog störst plats i undersökningarna. Vi blev därför nyfikna på invandrarflickornas situation eftersom de trots allt utgör hälften av ungdomarna med utländsk bakgrund.

Nästan varje vecka så förekommer det i media rapporter om att unga invandrarflickors rättigheter kränks av nära familjemedlemmar. Senast var det i Sydsvenskan den 18 december 2001 som det på ledarplats skrevs om det uppmärksammade fallet av grov misshandel av en ung flicka i Norrköping. Under rubriken "*Sahlins klarspråk*" nämns bland annat en orsak till invandrarflickornas situation och det är konflikten mellan traditionell kollektivistisk familjesyn och den individualistiska västerländska synen på familjen.

Den bilden som finns i massmedia av invandrarflickor återspeglar mest kränkningen av invandrantjejernas inom familjen som förklaras med kulturella skillnader. För oss är det dock oklart om det här är det normala förhållandet. Vi hoppas att med den här undersökningen själva få mer klarhet i hur invandrarflickorna lever i Sverige i dag.

1.2 Syfte

Att undersöka hur unga flickor med iransk bakgrund som är uppväxta i Sverige upplever sig själva och sina villkor i relation till sin familj och det svenska samhället.

1.3 Frågeställningar

- Hur uppfattar flickorna sig själva i förhållande till det svenska samhället?

- Har de upplevt diskriminering?
- Hur förhåller de sig till den iranska kulturen?
- Vilken kultur identifierar de sig mest med?
- Finns det motsättningar mellan de iranska värderingar de har i hemmet och de svenska värderingar som de mött i skolan och i övriga samhället?
- Hur ser de på sin framtid? Upplever de att de har samma möjligheter som jämnåriga flickor som har svenska föräldrar?

1.4 Begreppsdefinition

Vi kommer under den här rubriken att definiera begreppen identitet och kultur som är centrala för vår framställning.

1.4.1 Identitet

Identitet står för det komplexa förhållandet kring upplevd kategorisering av människor det vill säga självkategorisering och alterkategorisering. Identitet handlar om människors uppfattning om vem hon själv är. Den hon uppfattar sig vara och tror sig vara påverkas emellertid av hur andra människor - alter - uppfattar henne vara.

Människans uppfattning av sig själv beror också på vad hon tror att andra uppfattar henne att vara.

Identitet är en bestämning av människan som växer fram i socialt samspel. Identitetsbegreppet fångar alltså den mest centrala existentiella frågan som rör människans villkor, frågan om vem hon är (Westin 1999). Den har blivit mer relevant i industriella och postindustriella samhället, där det på grund av arbete, urbanisering och migration krävs stor anpassningsförmåga.

Globalisering av ekonomin och informationsflödet och mötet mellan olika kulturer aktualiserar nu frågan om människors identitet både på ett existentiellt (upplevelsemässigt) plan och på ett politiskt plan. Det handlar om samhällets behov att kunna identifiera och kontrollera människor. Identitet kan definieras på många olika sätt och många olika plan, nedan följer några exempel (ibid).

Traditionellt kollektivt samhälle: Där människan förankras i samma geografiska område och i ett och samma sociala kollektiv. Den individuella identiteten tonades ned i förhållande till kollektivets intressen, behov och krav.

Kunskapssociologiskt perspektiv: Sett ur det kunskapssociologiska perspektivet har frågan om individualitet (personlighet) och identitet väckts i samband med övergången från traditionella livsformer till det moderna samhällslivet. I det moderna samhället ses människan som en unik individ med personligt ansvar, personliga rättigheter och skyldigheter. Individualitet och identitet växte fram i det moderna industrisamhället och medborgarskap är ett tecken på det. Personnummer är en annan kodifiering av den individuella identiteten som är unik.

Självdefinierad identitet och alter definierad identitet: Självdefinierad (självuppfattad eller subjektiv) identitet består av intraindividuell och intragrupp. Intraindividuell delas till egoidentitet och självidentitet.

Intragrupp består av social identitet och kollektiv identitet.

Alterdefinierad: Alteridentitet består av offentlig personligt identitet och offentligt social identitet.

Egoidentitet: Identitetsproblematiken aktualiseras i samband med adolescensen. Människans identitet står för en slags personlighetsmässig kontinuitet livet igenom trots yttre och inre förändringar som hon genomgår. Egoidentitet är besläktad med jagbegreppet i psykoanalysen. Det finns samband mellan identitetsbegreppet och ställningen som kulturell eller etniskt minoritet.

Självkänsla, självidentitet (själv uppfattning, självvärdering): Själv uppfattning är själv medveten och den manifesteras i och påverkas av den sociala interaktionen. Den kan innehålla en viss mått av ideal, alltså sådan man skulle vilja vara. Sådan man strävar efter att vara och sådan man söker framhålla sig att vara.

Social identitet: Den handlar om individens medlemskap av sociala grupper och kategorier. Det är en självkategorisering som delas med andra och har viktigt emotionell betydelse. Social identitet är bara en del av den totala identiteten.

Utvecklingen av socialidentitet handlar om processer som driver den sociala identiteten vilket relateras till social kategorisering, social jämförelse, ingrupp favorisering och utgrupp diskriminering samt självuppfattning.

Kollektiv identitet: Det kan handla om etnisk identitet som är emotionellt laddad kollektivt, meningsfullt och som regel bekräftas av andra. Medborgarskap och nationalitet är exempel på kollektiv identitet.

Offentlig personlig identitet; eller av andra sedd personlig identitet innehåller inslag av andras identifikation av individen som en unik person (namngivning vid födsel, personnummer, pass och ID handlingar är materialisering av denna identitet).

Offentlig social identitet; eller av andra sedd social identitet handlar om kategoriseringar som görs av andra i termer om medborgarskap i sociala kategorier, grupper eller kollektivet.

I det sociala livet formas människans och gruppens identitet i samspel och möten.

Social identitet tenderar till exempel att definieras i kontraster. "Vi är det som dem inte är" eller "Vi har det som dem inte har" eller "Vi gör det som dem inte gör". Processer som innefattar identifikation, igenkännande, och erkännande ger näring åt den sociala identiteten. "Jag vill vara som dem" och "Jag är som dem" (ibid).

Identitetsprocessen handlar om ett ständigt, pågående dynamiskt spel mellan olika identitetsaspekter som äger rum mellan ego och alter. Det rör en ständig definition och omdefinition, liksom värdering och omvärdering av ens själv på grundval av tidigare och aktuella erfarenheter. Det handlar om ideal, önskedrömmar och framtidsinriktade intention, internalisering och förkastande av definitioner och värderingar som föreslås eller tvingas på en av andra. Detta sker inom varje hörn av personligt och socialt liv (ibid).

En viktig källa till individens känsla av identitet är upplevelsen av "individualitet" det vill säga att känna sig unik både som individ och som gruppmedlem. Identitet är en bestämning och kategorisering som angår, rör eller drabbar individen(ibid).

Det är i social interaktion i allmänhet och social interaktion i det mångkulturella samhället i synnerhet som identiteten aktualiseras, skapas, framträder, förvaras och förstärks (Westin 1999).

1.4.2 Kultur

”I en allmän mening så uppfattas kultur som motsatsen till natur. Kultur är det som naturen inte är. Kultur handlar om det tämjda medan naturen handlar om det vilda. Kultur framställs av människan och lärs in till kontrast till det som av naturen är givet och som överförs genetiskt. Enligt en uppfattning inbegriper en kultur en samling regler, värderingar och symboler som upprätthålls och hyllas av en grupp människor”. (Westin 1999, sid. 9).

Kultur är ett kollektivt fenomen som omfattar nationell, religiös och etnisk tillhörighet. Precis som kultur har vi delkulturer i ett samhälle som förenar visa grupper, till exempel på grund av sitt kön eller samhällsklass och så vidare.

2. Metod och urval

2.1 Metodval

Vi valde att göra en kvalitativ intervjuundersökning av olika skäl; vårt syfte med undersökningen är att undersöka hur de enskilda flickorna själva uppfattar sig i sin miljö och omgivning. Hela vår undersökning bygger på flickornas upplevelse av att växa upp i en kultur som skiljer sig från den som de har i hemmet. Det finns inget rätt och fel i deras upplevelser, de är sanna i deras ögon och därför också i våra.

Upplevelser och känslor är subjektiva, vaga och mångtydiga och kan inte direkt mätas och här är den kvalitativa studien nödvändig (Wallén 1996).

Om man vill, som vi ville, få reda på intervjupersonernas egna erfarenheter och känslor kring att växa upp som en iransk tjej i Sverige så kan man inte använda sig av enkätundersökningar utan att gå miste om en stor del av det som de har att förmedla. *”En stor fördel med intervjuer är att det är en så anpassningsbar och följsam metod. En skicklig intervjuare kan följa upp idéer, sondera svar och gå in på motiv och känslor på ett sätt som är omöjligt i en enkät”* (Bell 1993, sid. 89).

2.2 Urvalsmetod

Vår undersökningsgrupp bestod av åtta flickor i åldern 16-19 år som antingen själva är födda i Iran eller har föräldrar som är det. Vi valde dessa intervjupersoner av olika anledningar. Efter att ha läst Nader Ahmadi's teori (Ahmadi 1998) om att barn med bakgrund i en kollektivistisk kultur som växer upp i en individualistisk kultur som den svenska får större identitetsproblem än andra så blev vi intresserade av att undersöka detta närmare. Eftersom det finns många invandrargrupper i Sverige med en kollektivistisk kultur avgränsade vi vår undersökning till att bara omfatta flickor från en och samma etniska och kulturella bakgrund. Vi valde att undersöka flickor då vi inte hittat tidigare studier som undersöker invandrarflickornas situation. Vi själva visste heller inte mycket om unga invandrarflickors situation i Sverige idag. Åldersgruppen valde vi därför att i den åldern som flickorna befinner sig så har de utvecklat en tillräcklig mognadsnivå för att kunna resonera kring de frågeställningar vi hade. Samtidigt så pågår en frigörelseprocess från föräldrarna som sätter konflikten mellan föräldrarnas värderingar och samhällets normer på sin spets.

2.3 Tillvägagångssätt

Innan vi tog kontakt med några intervjupersoner så utarbetade vi ett presentationsbrev (se bilaga 1) där vi förklarade syftet med vår undersökning samt poängterade att deltagande i undersökningen var anonym. I presentationsbrevet finns också ett avsnitt där vi förklarade att vi behövde föräldrarnas samtycke för de flickor som är omyndiga och där föräldrarna kunde skriva under för att bekräfta och ge sitt samtycke för deltagande i intervjuundersökningen.

Från första början gjorde vi ett intervjuformulär med väldigt konkreta frågor i en viss ordning, men efter ett tips från vår handledare så gjorde vi istället en intervjuguide (se bilaga 2) som innehåller olika teman. Våra teman bestod av sju olika huvudrubriker som hjälpte för att undersöka flickornas syn på sig själva och samhället i olika sammanhang. Under varje huvudrubrik fanns underrubriker som preciserade frågeställningarna mer ingående.

För att få tag i lämpliga intervjupersoner så kontaktade vi Iransk-svenska föreningen samt våra egna kontaktnät. De som vi fick tag på genom föreningen tillfrågades av ordföranden om de var villiga att medverka i undersökningen och de som var intresserade tog sedan kontakt med oss. Sammanlagt intervjuade vi sex flickor som vi fick kontakt med genom Iransk-svenska föreningen. Två fick vi tag på genom eget kontaktnät.

Vi har intervjuat samtliga i grupprum på Malmö högskola, där vi fick sitta ostörda. Anledningen att vi valde att sitta på Malmö högskola bland de olika alternativ vi hade var att

det är en neutral plats samt en miljö lik den skolmiljö som de är vana vid. Intervjuerna genomfördes efter det att flickorna slutat skolan för dagen, ibland träffades vi på högskolan, ibland hämtade vi dem och körde dem dit. Intervjuerna fördes i samtalsform för att få en så informell intervjusituation som möjligt, samtidigt så försökte vi föra in samtalet på de av oss förutbestämda tema. Vi genomförde intervjuerna tillsammans och enligt den ostrukturerade principen som innebär att man betonar den intervjuades tankar. Intervjuarens roll i en ostrukturerad intervju är att ingripa så lite som möjligt för att låta den intervjuade utveckla sina idéer och fullfölja sina tankegångar så mycket som möjligt (Denscombe 2000, sid. 135).

Intervjuperson	Ålder	Intervjusituation
A	17	Tillsammans med B
B	17	Tillsammans med A
C	16	Tillsammans med D, E
D	16	Tillsammans med C, E
E	16	Tillsammans med C, D
F	16	Tillsammans med G
G	16	Tillsammans med F
H	17	Ensam

Figur 1: Översikt över intervjupersonerna

2.4 Analys och transkribering av intervjuerna

Intervjuerna spelades in på band som i efterhand skrevs ut för att lättare kunna analyseras, vid utskriften så har talspråket ”snyggats till” så att det skall bli förståligt att läsa (ibid).

Efter utskriften av intervjuerna så kodade vi dem efter de teman och underrubriker som vi hade utgått ifrån under intervjusituationen. Vi märkte att vi pratat med alla om diskriminering så därför lade vi till ett åttonde tema i efter hand. Två av intervjuerna kodade vi enskilt och jämförde i efterhand och två av intervjuerna kodade vi tillsammans. Efter kodningen så förde vi samman de olika teman var för sig på enskilda dokument och särskilde intervjuerna med hjälp av olika färger. Analysen skedde sedan utifrån de dokument som vi skapat.

2.5 Resultatens tillförlitlighet

2.5.1 Intervjuareffekten

Vårt sätt att samla in data till vår undersökning har ju varit intervjuer. Vad man måste tänka på vid analysen av dessa intervjuer är att människor anpassar sina svar beroende på hur de uppfattar personen som intervjuar dem. Det är främst intervjuarens kön, ålder och etniska ursprung som påverkar hur mycket information människor är villiga att ge och hur ärliga de är (ibid).

Även ämnets natur påverkar mycket, är frågorna känsliga för den intervjuade så får intervjuarens identitet särskild betydelse. Vissa frågor kan få människor besvärade, de blir generade och intar en försvarsställning. När detta inträffar finns det en risk att de intervjuade svarar som de tror att de förväntas svara, det vill säga infria de förväntningar som forskaren har. Den intervjuade kan också försöka anpassa svaren efter vad som uppfattas vara intervjuarens uppfattning, för att göra denne glad. I bägge dessa fall blir kvaliteten på den insamlade datan lidande (ibid).

Man kan inte påverka sin ålder, sitt kön och sitt etniska ursprung, men om man är medveten om dess effekter på insamlad data så kan man ta det i beaktande vid analysen. *”Det är lättare att erkänna det faktum att skevhet kan uppstå än att eliminera denna effekt”* (Bell 1993).

2.5.2 Intervjuareffekten vid vår undersökning

Som vi sett ovan så påverkar intervjuarens kön, ålder och etniska tillhörighet svaren från de intervjuade. Eftersom vi som intervjuade flickorna var äldre samt män, en född i Sverige och en född i Iran så får man anta att detta faktum påverkat hur flickorna svarat på våra frågor. Vi märkte att eftersom en av oss inte var från Iran så kände de sig tvungna att förklara vissa fenomen mer ingående. Detta gjorde att vi fick ett fylligare material än vad vi skulle ha fått om de inte behövt förklara sig. Vi var inför intervjuerna lite oroliga för att intervjupersonerna inte skulle vilja öppna sig i frågor om pojkvänner och liknande på grund av vårt kön, ålderskillnaden och att en av oss har samma bakgrund som de själva. Vi blev dock positivt överraskade då vi märkte att sådana frågor inte genererade särskilda problem. Samtliga flickor anmälde sig frivilligt för att delta i vår undersökning vilket resulterade i att alla var mycket positiva. De intervjuade har tyckt att det har varit roligt att bli utfrågade om saker som de själva säger inte pratas tillräckligt mycket om. Stämningen under intervjuerna var öppen och positiv. Intervjupersonerna var aktiva och engagerade vilket ledde till att intervjuerna fick

avslutas på vårt initiativ. Valet av lokal, Malmö högskola, visade sig ha en positiv effekt på intervjusituationen. Vi var helt ostörda och vi behövde inte koncentrera oss på något annat än just intervjun. Vi har genomfört intervjuer enskilt, i par samt i grupp. Detta gjorde vi då flickorna själva fick bestämma hur intervjusituationen skulle se ut. För en del var det att föredra att göra intervjun tillsammans med andra och någon ville helst vara själv. I och med detta blev det olika karaktär på intervjuerna. Det finns både för- och nackdelar med att göra enskilda respektive gruppintervjuer. Fördelen med gruppintervjuer är att det kan bli en diskussion inom gruppen vilket kan innebära att man får ut mer än vad man skulle ha fått annars, nackdelen är att alla kanske inte vågar säga allt de vill om det är andra med. I en gruppintervju så påverkas man av vad de andra säger och detta gör att man kanske får en annan uppfattning än vad man skulle ha haft vid en enskild intervju.

2.6 Metoddiskussion

Vår urvalsgrupp bestod av flickor i åldern 16-18 år med ursprung i Iran. Samtliga är födda i Iran och kommit till Sverige tillsammans med sina föräldrar när de var små. Majoriteten av iranier som flytt till Sverige har gjort det på grund av att de inte var överens med den religiösa diktatur som finns i landet. Därför måste det anses att de flesta av de vi intervjuat har sina rötter i den sekulariserade iranska medelklassen. De är inte så starkt knutna till den traditionella kulturen i Iran men samtidigt kan man inte bortse från dess påverkan på dem.

Vår upplevelse av det arbetssätt som vi har valt är mestadels positiv. Det kvalitativa intervju sättet gav oss möjlighet att utföra intervjuerna på ett avslappnat sätt i samtalsform. Här märkte vi att de gällde att vara väl förberedd inför intervjuerna för att få ett så följsamt samtal som möjligt. Att sticka in en fråga som leder intervjupersonen vidare när man märker att samtalet dör ut. Men det gäller att försöka undvika att ta upp egna åsikter för att inte få ett missvisande resultat. Vissa ämnen tog större plats än andra och vi lät det göra det eftersom vi samtidigt då fick reda på vad som var viktigast för de intervjuade. Risken med det här arbetssättet är att diskussionen ibland handlar om annat än de teman man förutbestämt och därmed leder till att man får en del material man inte kan använda. Ett nytt tema föddes dock ur den här metoden, ett tema som tog så stor plats i intervjuerna att vi kände oss tvungna att med det i vårt material.

Vi upptäckte också att det är viktigt att ha en bra utrustning när man skall spela in samtal på band. På grund av dålig utrustning så förlorade vi en del tid vid själva transkriberingen av

intervjuerna, det hördes dåligt i vissa partier på banden och man var tvungen att lyssna många gånger för att uppfatta vad som sas.

2.7 Fortsatt framställning

I kapitel tre kommer vi först att presentera den tidigare forskning som vi har hittat på området. Efter det kommer en presentation av de teoretiska utgångspunkter som vi utgår ifrån följt av en presentation av det empiriska materialet samt en analys utifrån de teoretiska utgångspunkterna. I avslutningen sammanfattar vi först våra resultat och presenterar våra egna tankar i slutdiskussionen.

3. Avhandling

3.1 Tidigare forskning

Vi har sökt material och undersökningar på Lunds universitetsbibliotek och på Malmö högskolas bibliotek som hade kunnat vara relevanta för att jämföra med vår egen studie. Efter ett tag så märkte vi dock att de flesta undersökningar är koncentrerade på pojkar eller på invandrarungdomar i allmänhet. Vi hittade en bok: ”*Som om de inte fanns: invandrantjejerna!*”, Red. Marie Ericsson & Kirsi Poikolainen (1995), men det är ingen undersökning utan mer en bok om invandrantjeers fritidssituation riktad till fritidspedagoger. De undersökningar som vi har hittat tycker vi dock har så pass stor relevans så att de är värda att presenteras kort här.

3.1.1 Splittrad lojalitet

Masoud Kamali har i sin studie ”*Varken familjen eller samhället*” (1999) varit i en mellanstor svensk stad och gjort en observationsundersökning kombinerat med intervjuundersökning.

Kamali intervjuade cirka 50 ungdomar och observerade under 5 års tid ungefär 200 ungdomar i ett kommunalt projekt för ungdomar mellan 13-20 år som befann sig i ”riskzonen för kriminalitet och ogynnsam utveckling”. Vad Kamali tycker att han kan utläsa av de undersökningar han har gjort är att många invandrarungdomar måste hantera en komplex verklighet vilket gör att de måste dela sin lojalitet mellan föräldrar och det svenska samhället. De tvingas välja mellan familjen och dess värderingar och det svenska normsystemet och dess värderingar. Resultatet blir ofta varken det ena eller det andra utan en blandning av de båda.

Varken ungdomarnas familjer eller den svenska systemvärlden kan acceptera deras livsmönster och värderingar. Det gör att de utlämnas till en alldeles egen tillvaro (ibid).

Den splittrade lojalitet som många invandrarungdomar brottas med kan också leda till att de inte ställer sig lojala med någon. Det motstridiga budskap som når dem dels från det svenska samhället, dels hemifrån, kan göra verkligheten så pass komplicerad att de tappar möjligheten att skilja mellan rätt och fel. De utvecklar då ett från båda vuxenvärldarna avvikande beteende med en egoistisk, mot samhället kritisk, underton som lätt öppnar vägen för brott. Gänget, ofta med andra ungdomar i en liknande situation, kan erbjuda ett lockande alternativ. När ungdomarna blir en del av gänget måste de anpassa sig efter nya regler och handlingsmönster. De överför sin lojalitet från familjen och samhället till gänget. Det erbjuder gemenskap och samhörighet och dess existens bygger på solidaritet mellan medlemmarna. Banden med samhället försvagas och ersätts av gruppens normer och regler (ibid).

Det bör än en gång betonas att Masoud Kamalis studie är utförd bland ungdomar som anses vara i riskzonen för kriminalitet och ogynnsam utveckling.

3.1.2 Identitetskonflikt

Mauricio Rojas presenterar i sin bok *"Sveriges oälskade barn – att vara svensk men ändå inte"* (1995) en studie baserat på intervjuer med tre killar och tre tjejer mellan 17 och 20 år. Alla hade fäder som var födda utomlands, men där slutar likheterna. Vissa var födda i Sverige och uppväxta här, andra var födda utomlands och hade haft sin huvudsakliga uppväxt där.

Intervjun utfördes i grupp vid två olika tillfällen. Rojas får en mörk bild av ungdomarnas fäder och andra manliga invandrare. Det är frånvarande fäder, otillgängliga fäder, fäder man skäms för och så vidare. Mödrarna har en helt annan status, det är de som håller ihop familjen och står för kontinuiteten. Rojas ser här samma mönster som finns bland afroamerikanerna i USA och menar att det bekräftar uppfattningen om invandrar mannen som invandringsprocessens svagaste länk (ibid).

Rojas ser i sin undersökning att ingen av ungdomarna helt och hållet kan identifiera sig med Sverige och säga "jag är svensk". De betonar att de är annorlunda och verkar vara stolta över det. Svenskheten beskriver de som ett personlighetsdrag, ett sätt att vara och ett sätt att tänka

som de inte kan känna igen sig i. Rojas gör skillnad på ungdomar som är födda och uppvuxna utomlands. Han menar att de har en grundläggande identitet formad i hemlandet och kan därför i mötet med det svenska utgå ifrån en klart uttalad icke-svensk identitet. De vet att de är annorlunda och kan använda sin kulturella repertoar för att hantera nya utmaningar (ibid).

Ungdomarna som är födda och/eller har vuxit upp i Sverige har en identitet som bygger på en socialisation som är svensk: dagis, skola och så vidare. I ungdomen upptäcker de dock att de är annorlunda och upptäcker att de inte kan smälta in i den svenska miljön, att de inte blir helt accepterade som de är. Rojas menar att för att kunna hantera att inte accepteras som svensk så försöker ungdomarna förneka det svenska inom dem, trots att just detta är grundstommen i den egna personligheten. Konflikten blir svår och konsekvenserna tragiska för många av dessa ungdomar (ibid).

3.2 Våra teoretiska utgångspunkter

Vi har valt att utgå från teorier av forskarna Nader Ahmadi och Lars Dencik.

Nader Ahmadi är fil. dr i sociologi och lektor vid institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet. I sitt avsnitt *"Om jaguppfattningens betydelse för tolkningen av sociala roller"* i boken *"Ungdom, kulturmöten, identitet"* (Ahmadi, 1998) diskuterar han konflikten mellan kollektivistisk och individualistisk kultur i ett modernt samhälle. I *"Kulturell identitet i gungning"* i boken *"Tvärkulturella möten"* (Allwood & Franzén, 2000) behandlar han den kulturella identiteten i ett postmodernt samhälle.

Lars Dencik är psykolog och professor i socialpsykologi vid Roskilde universitet och vi har med hans teori om postmodernisering och socialisering från boken *"Börn og familie i det postmoderne samfund"* därför att den problematiserar begreppet kultur och ungdomars socialisering.

3.2.1 Kollektiv kultur – individualistisk kultur

Nader Ahmadi försöker på en makrosociologisk nivå där han främst fokuserar på kulturella och samhälliga faktorer framför individuella förklara varför ungdomar från icke-individualistiska kulturer (holistiska) som växer upp i en individualistisk kultur löper större risk att drabbas av en identitetskris. Han menar att många invandrare kommer från vad han kallar icke-individualistiska kulturer vilket i korthet kan beskrivas som att människan är en

odelbar del av en större helhet; en del vars existens får sin mening i förhållande till helheten. Individens jag upplöses i gruppen, till exempel familjen. Individens liv och existens uppfattas få sin mening i gruppen och den enskildes rättigheter och intressen är underordnade familjens. Barnen socialiseras in i förställningen om att de först och främst tillhör familjen och sedan sig själva. Den enskilde har svårt att frigöra sig från gruppen och uppnå självständighet i förhållande till den medan gruppen å andra sidan erbjuder en livslång trygghet, stöd och skydd från ensamhet. Det skiljer sig på ett avgörande sätt från det individualistiska tankesätt som finns i Sverige och övriga västvärlden. I detta tänkande så är individen den högsta principen i samhället och ett värde i sig. Det finns inget större och högre än individens legitima krav. Individens rättigheter är enbart begränsade av andra individers identiska rättigheter. Individen är frigjord från gruppen och har en egen existens oberoende av sina band med andra individer (Ahmadi 1998).

Varför är då detta så viktigt? Jo, för som barn i en icke-individualistisk kultur så är det gruppen som utformar identiteten inte ens eget jag. Det är tillhörigheten till gruppen som ger en person en social ställning och därmed en identitet. I en individualistisk kultur däremot så skapas identiteten genom att hänvisa till de universella, okränkbara och medfödda rättigheter som man förvärvar genom att vara individ och medborgare. Individen har en självständighet i förhållande till gruppen och andra individer (ibid).

Det finns dock invandrarungdomar som riskerar att inte lyckas bygga upp en egen personlig identitet då deras jaguppfattning avviker från den dominerande uppfattningen i det svenska samhället. Om de samtidigt upplever uteslutning och diskriminering så är risken ännu större. Utan identitet så känner sig dessa ungdomar som främlingar både inför den svenska och sina föräldrars kultur. De hamnar i en sorts ingenmansland där de känner att de inte hör hemma någonstans. För ungdomar som uppväxer i det svenska samhället blir svårt att bara tillskriva sig enbart hemlandets kulturer. Socialisationsprocessen är mer komplex och den ungen ska få rätt och möjlighet att välja själv. En människa som inte respekterar den egna kulturen kan inte heller respektera andras och det finns en risk att dessa ungdomar inte värdesätter den svenska kulturen och dess normer. En reaktion kan bli att förneka alla normer, regler och lagar och i stället försöka vinna respekt och erkännande genom våld och lagöverträdelse (ibid).

3.2.2 Kulturell identitet i gungning

Avseende diskussionen kring invandrare och andra etniska minoriteter har begreppet identitet haft stor betydelse. Identitetsbegreppet används i olika nivåer och sammanhang för att förklara och förstå olika handlingar, beteendemönster, och kulturella och religiösa föreställningar hos olika invandrargrupper.

Ahmadi hävdar att det behövs förnyelse och nytänkande i diskussion om begreppet kulturell identitet. Han uppmärksammar globaliseringen och dess konsekvenser för människans självbild, till exempel att gränserna för nationella och kulturella identitet försvinner med ankomsten av den nya informations- och kommunikationsteknologin. De som har fysiskt invandrat till andra länder och passerat de geografiska gränserna mellan olika samhällen har potential att tillägna sig den globala identiteten (Ahmadi 2000).

Ahmadi presenterar två tolkningar av begreppet identitet. Det ena som hävdar att identitet handlar om människans behov att hitta sin plats i tillvaron. Den andra uppfattar identiteten som interaktionen mellan sociokulturella strukturer och individens självuppfattning. Han tar också upp begreppet i termer av subjektiv identitet och objektiv identitet. Den subjektiva delas upp i den personliga identiteten (den egna självbilden) och den sociala identiteten (individens bild av sin grupp). I den objektiva finns den personliga identiteten (andras bild av individen) och social identitet (andras bild av individens grupp). Han menar att den objektiva identiteten handlar mest om en etikett som individen får av andra men i själva verket är det inte någon identitet. (ibid) Men när individen själv erkänner den objektiva identiteten då är det inte längre objektiv den utan förvandlas till en subjektiv identitet (ibid).

Enligt modernitetens diskurs om kulturellt eller etnisk identitet är utgångspunkten att de är objektiva och definierbara. Det ger gemensamma värderingar, symboler och myter som hör till skilda kulturer och igenkänns och identifieras som distinkta. Med det tolkas den sociala identiteten resultat av en gemensam historia och som dominerat individens kultur. ”*Kulturella värderingar uppfattas som nödvändiga faktorer för konstruktionen av en bild av jaget i den utsträckning dessa värderingar rör jagets moraliska värld i relation till andra*” (ibid, sid. 158).

När samhället befinner sig i sina vanliga och rutinmässiga livsmönster då följer människorna efter med rutiner och regler men identitetsfrågan blir aktuell när det sker förändringar i

samhället som försvårar följandet av rutinerna. I ett sådant sammanhang sker förändringar på social och individuell nivå (invandring). I sådana stora förändringar bör både de sociala och de individuella faktorerna betraktas i en studie om identitet.

Tre situationer är möjliga:

- 1- Vid invandring från ett traditionellt samhälle till ett industrisamhälle. Är den invandrandes uppfattning inte är förenlig med samhället.
- 2- När samhällets förutsättningar förändras och kräver att en ny identitet skapas men individen inte hunnit hänga med förändringarna till exempel vid övergången från ett traditionellt samhälle till ett industrisamhälle.
- 3- Både samhällets tillstånd och individens förutsättningar förändras. Både samhället och individerna förändras samtidigt och de invandrare som kommer till landet och vill anpassa sig till det nya samhället finner sig i en svår situation eftersom deras identitet utformas i ett traditionellt samhälle medan det nya samhället inte kan erbjuda dem en ny identitet på grund av övergången från modernitet till postmodernism (ibid).

Ahmadi anser att identitet inte är statiskt utan tidsbundet och därför i högsta grad ett föränderligt och omdefinierbart begrepp. Den ska ses som en pågående process och inte som någon egenskap. Erkänner man att identiteten är en process och inte egenskap då måste man se till att minoriteter och invandrare inte tillskrivs någon fast etniskt eller kulturell identitet oberoende av den sociala kontexten de befinner sig i nämligen världssamfundets sociala struktur. På grund av de teknologiska revolutioner som oavbrutet sker kan vi inte tala om fasta och långvariga identiteter utan identiteten förändras i takt med de förändringar som sker i samhället. Han menar att på grund av detta är identitet en kortsiktigt och omdefinierbar sak det vill säga mycket flexibel och tolkningsbar.

”Enligt Mellusi (1992) ska identitet uppfattas som ett spel i nuet. I stället för att tala om identiteten bör man tala om ombytbara och tillfälliga identiteter” (ibid, sid. 161).

Uppfattningen om identitet som nu finns i samhället tillhör det moderna samhällets definition om identitet men vi är på väg in i det postmoderna samhället och går mot större individualisering av tolkningen av den sociala verkligheten. Därför krävs nu en omprövning

av modernitetens definition av identitet. Ahmadi diskuterar begreppet identitet i olika former, identitet och modernitet, identitet och post modernitet, identitet och migration, identitet och integration, myten om kulturell identitet och instrumentell identitet (ibid).

Identitet i det moderna samhället: Ett modernt samhälle kännetecknas av tro på förändring och framsteg med tanke på mänskliga förnuftets överlägsenhet. För individen i det moderna samhället är nödvändigt att lära känna sig själv och hitta sitt sanna jag och som ett livsprojekt konstruera sin identitet. Att ha identitet enligt modernitetens syn innebär att ha fast punkt i tillvaro dvs. att tillhör en grupp. Det handlar om tillhörande och samhörande. Identitet i det moderna samhället är rumsbundet (ibid).

Identitet i det postmoderna samhället: Framställning av identiteten är resultatet av människans anpassningsbehov i en ny social och politiskt miljö och den varar för kortare perioder. Den nya teknologin möjliggör inte bara nya produktionsmodeller utan andra sättet att förhålla sig socialt (ibid).

Den globala kapitalismen har tillsammans med media har sprängt de nationella och territoriella gränserna och är på väg att ändra ramarna för definitionen av identitet. Den globala marknaden organiserar både vårt sociala och vårt inre liv. Ahmadi anser att kulturella och nationella identiteter är produkter av det moderna samhället och det var nödvändigt för att skydda det nationella intresset mot andra länder. Men nu i det globaliserade världen krävs en omdefinition av begreppet identitet och dess innebörd. Övergången från det moderna samhället till det nya kommer att med hjälp av globalisering och media förändra människans föreställning om sig själv och hennes identitet i allmänhet och den kulturella identiteten i synnerhet (ibid).

Ahmadi kritiserar identifieringen av människan i det moderna samhället som baseras på kulturella skillnader och menar att identifiering ska ske på grund av vad människor gör och vem de själva känner sig vara och inte vilken kultur de tillhör. Eftersom man alltid har möjlighet att tillägna sig en ny identitet då upphör identitetens kontrastiva dimension och blir en självvald egenskap (ibid).

3.2.3 Postmodernitet och socialisering

De skandinaviska samhällena är, tillsammans med de flesta andra industrisamhällena i världen, i en tid av stor förändring och omvälvning som berör snart berör alla områden av den mänskliga tillvaron. Informationsteknologin och den pågående globaliseringen väver in människorna i nya ekonomiska förhållanden och sammanhang vilket också betyder att sociala förhållanden och kulturella mönster snabbt och oavbrutet förändras (Dencik 1999).

Barnen i de skandinaviska länderna lever på ett helt annat sätt nu än när de barn- och utvecklingspsykologiska teorier om barndomen formulerades. Dessa används dock som i dag fortfarande som rättesnöre för de flesta av insatserna för barn och ungdomar.

Lars Dencik frågar sig om de teorier och forskningsresultat som man bygger pedagogisk och psykologisk praxis på mister sin giltighet i den nya postmoderna värld nutidens barn skall leva i. Han problematiserar två av socialpsykologins begrepp, socialisering och social integration. De två begreppen är besläktade men inte de samma. Socialisering innebär, enligt Dencik, att en individ internaliserar de värderingar och beteendemönster som är gällande i samhället. I ett statiskt samhälle är en person som har integrerat samhällets värderingar och normer per definition en väl integrerad samhällsmedborgare. I ett dynamiskt samhällsperspektiv så är situationen närmast den omvända, där är det nuvarande samhällets värderingar hela tiden i riskzonen att bli föråldrat och en person som i så hög grad är präglad av de värderingar och normer som var gällande under uppväxten att de blivit en del av individens ”personlighet” riskerar att bli marginaliserad i stället för integrerad i det samhälle han lever i (ibid).

En förutsättning för att en person skall känna sig integrerad är att vederbörande känner sig hemma i den sociala helheten, att personen accepteras som han är. Att barnet skall bli en del av samhället är en av drivkrafterna bakom olika uppfostringsmetoder som vuxenvärlden använder sig av. Tanken med dessa uppfostringsmetoder är att den socialisation som barnen blir ”utsatta” för är att skapa ett fundament så att de som vuxna kan bli ordentligt integrerade i det samhälle de skall leva i (ibid).

3.3 Presentation och analys av det empiriska materialet.

I vår intervjuguide (se bilaga 2) så använde vi oss av åtta olika teman: ”Invandrare-svensk”, ”Vänner-umgänge”, ”Framtiden”, ”Förebilder”, ”Familj”, ”Frihet - Kontroll”, ”Trygghet” och ”Diskriminering”. Under vårt arbete med intervjuerna märkte vi dock att vi i intervjuerna inte

pratad specifikt om våra teman 4, 5 och 7 – ”Förebilder”, ”Familj” och ”Trygghet” – utan att det förekommit som en del av diskussionen kring de andra temana. Vi har därför valt att inte ha tema 4, 5 och 7 som egna rubriker. Vårt tema 2 var tänkt att handla om vänner och pojkvänner, men pojkvänner och föräldrars relation till pojkvänner kom att uppta störst plats i intervjuerna. Därför har vi valt att knyta ihop det avsnittet med vårt tema 6 som handlar om kontroll och frihet i förhållande till flickornas föräldrar. Vi sammanförde även tema 3 och 8 då vi märkte att diskussionerna kring dessa hade liknande innehåll.

”Invandrare - svensk”

Alla flickorna vi intervjuade var födda i Iran men uppväxta i Sverige med iranska föräldrar. Nader Ahmadis teori om att barn från holistiska kulturer som växer upp i individualistiska samhällen kan riskera att få större identitetskriser än jämnåriga barn som har föräldrar med individualistisk kulturbakgrund ledde oss till vårt tema ”Invandrare – svensk”. Vi ville i detta tema ta reda på om hur de här åtta flickorna beskriver sig själva i relation till de två olika kulturer som de lever i varje dag. Vårt tema 1 bestod av fem underrubriker som ville ta reda på: upprätthållande av traditioner i hemmet, om flickorna känner sig svenska eller iranska, om de följer utvecklingen i hemlandet, vad är svensk och iransk samt deras syn på integration.

Om högtider...

Flickornas föräldrar har försökt att upprätthålla traditioner från Iran, framförallt är det persiska nyåret, Norooz, en högtid som är lika viktig som jul är i Sverige, som samtliga vi intervjuat firar årligen. Alla firar dock både svenska och iranska högtider. *”På det sättet firar vi både viktiga svenska och persiska högtider /.../ typ på julbordet så står det både svensk och persisk mat vid sidan om varandra, det blir en blandning”* (Intervjuperson H)

Språket

Ett sätt att upprätthålla traditioner är att prata persiska i hemmet. Det persiska språket är viktigt för att hålla kontakten med det gamla hemlandet.

”Jag är uppväxt på ett väldigt iranskt sätt, t. ex. så fick jag och mina systrar inte använda svenska ord när vi pratade med varandra, men det var inte för att mamma inte ville att vi skulle lära oss svenska utan för att vi inte skulle glömma vårt hemspråk” (Intervju person B)

”Även med sina persiska vänner så pratar man svenska. Vi kan inte säga vissa ord på persiska och man måste översätta från svenska till persiska. Det blir helt sjukt. Men hemma pratar jag alltid persiska.” (Intervjuperson F)

”Mitt blod är iranskt, men jag bor här”

Frågorna om flickorna kände sig svenska eller iranska genererade mest svar, svaren var dock inte entydiga. En flicka skiljer sig lite från mängden menade att hon är iranier helt och hållet:

”Det finns ingen stund då jag känner mig som svensk, inte ens på jul. Ok, man firar jul, man har julgran och julklappar och äter julmat och allting men inte ens då är man svensk” (Intervjuperson B). Övriga intervjupersoner är lite mer osäkra, de känner att de står med ett ben i varje kultur. De har sina rötter i Iran och det är något som de inte bortser ifrån, samtidigt ser de Sverige som sitt hemland, landet där de växt upp och har alla sina minnen ifrån.

”Mitt blod är persiskt, men jag kommer alltid att bo här, allt jag har gått igenom det har jag gjort här. Mitt blod är iranskt, men jag bor här. Alla ens barndomsminnen, hela ens uppväxt överhuvudtaget är här.” (Intervjuperson E)

”Jag har varit i Iran två gånger när jag var liten och nu när jag tänker tillbaka på det så känns det inte riktigt som om man hör hemma där. Det är mitt hemland, ja, men ändå inte. Jag ser det bara som där jag kommer ifrån” (Intervjuperson E)

”Mina släktingar som jag har i Iran de kallar mig inte för persisk, de kallar mig för svensk. Det blir också lite så, man känner inte att man hör riktigt till ett land.” (Intervjuperson H)

Majoriteten ser Sverige som sitt förstaland, det land som de har växt upp i och har starkast band till, samtidigt spelar ursprungslandet Iran en stor roll när de vill förklara sin identitet. *”Det (Iran) känns som mitt andraland, Sverige känns mer som mitt förstaland”* (Intervjuperson D)

”Jag kommer alltid känna Iran som mitt ursprungsland, men Sverige kommer alltid att kännas som mitt hemland. Om jag någonsin flyttar härifrån så kommer jag, hur tråkigt och kallt det än kan vara här, så kommer jag alltid att längta tillbaka till Sverige” (Intervjuperson E).

De flesta betraktade Sverige som sitt hemland, men kunde inte identifiera sig som antingen svensk eller iransk. De tycker att de är både och. *'Känns det som ni är mittemellan? Intervjuperson E: Ja.'* *"... man vet aldrig var man skall känna sig hemma, i Sverige kan man inte känna sig hemma enligt andra, i Iran kan man inte heller det. Så jag tycker att vi som så kallade 2:a generationsinvandrare har mycket att tänka på som inte andra har"* (Intervjuperson E). *"Vadå, svensk eller iranier? Jag är inte iranier på det sättet att jag har sjal eller inte äter griskött. Och inte svensk heller, jag vet inte."* (Intervjuperson F)

Banden med ursprungslandet leder till att majoriteten försöker att följa med i utvecklingen i Iran. Man gör det genom att titta på persisk TV och lyssna på persisk radio. Sex av åtta flickor har även varit på besök i Iran efter det att familjen flyttat hit. De som varit tillbaka beskriver att det på senare år skett en positiv utveckling i Iran. Människorna har börjat få lite mer frihet än innan. Sjaltvånget är inte lika strikt längre och kvinnorna, särskilt ungdomarna, får använda smink osv. Detta är något som glädjer dem mycket då de vet att släkt och vänner som är kvar i Iran får det bättre.

I Danmark är jag iransk, i Spanien är jag svensk

Vi frågade flickorna om hur de blev betraktade när de åkte utomlands, t ex till Danmark. När någon från ett tredjeländ frågar var man kommer ifrån så ställs den egna identiteten på prov, vem är jag egentligen? Svaren blev lite blandade, vissa svarade direkt att de var svenskar, vissa kände sig tvungna att förklara att de ursprungligen var från Iran, men nu bodde i Sverige. *"Om någon dansk frågar mig var jag kommer ifrån så säger jag att jag är iranier och jag bor i Sverige"* (Intervjuperson C) *"Om jag åker utomlands t ex och någon frågar var jag kommer ifrån så säger jag inte Iran, jag säger Sverige"* (Intervjuperson H) *"Åker jag till Danmark och någon frågar var jag kommer ifrån så säger jag att jag är från Iran men bor i Sverige, men åker jag längre bort, t ex Spanien, så säger jag att jag kommer ifrån Sverige"* (Intervjuperson D)

Skillnader mellan iranier och svenskar

Efter att ha frågat flickorna om vilken kultur de identifierade sig med så ville vi ta reda på vad de ansåg var skillnaden var mellan de två kulturerna. Vad de flesta av flickorna betonade var skillnader mellan svenska och iranska familjers uppfostringsmetoder, regler och så vidare. Även andra skillnader kulturerna emellan kom dock fram.

”En gång så skulle jag gå till en fest hos dem (svensk kompis familj) och så skulle hon komma hem till oss på fest. När jag var hos dem så var det väldigt trevligt och jättekul och samtidigt väldigt ordnade regler, nu skall vi äta, nu sätter vi oss i soffan och pratar, hela dagen var planerad. När hon sen kom hem till oss så var det mer kaos och mer liv, allt är inte så planerat. Jag säger inte att det är bättre på det ena eller det andra viset för det är lika kul bägge två” (Intervjuperson B)

Tydligt var dock att flickornas har mycket åsikter om de olika regler som svenska och iranska familjer har. Den allmänna uppfattningen är att iranska föräldrar är strängare än de svenska. De lägger sig i mer och vill ha koll på var deras barn skall göra, vem de umgås med och så vidare. *”Som jag ser det så är svenskarna lättare mot sina barn. De frågar mer men iranier är strängare. Det beror på deras uppväxt. Att de inte fick göra det som de ville” (Intervjuperson G).* En flicka tycker att om föräldrarna är stränga betyder att de bryr sig: *”Ibland tycker jag att en svensk familj inte bryr sig om sina barn lika mycket som en persisk familj. Jag upplever det som persiska föräldrar bryr sig mer till exempel om man skall ut, vem du skall vara med, när du kommer hem. I en svensk familj bryr de inte sig lika mycket.” (Intervjuperson D).*

”Största skillnaden mellan den svenska kulturen och den iranska kulturen är att den svenska är mer öppen, mer fri när det gäller sånt (uppfostran).” (Intervjuperson H). Under intervjuerna så har vi märkt att nästan alla flickorna tycker att de har mycket friare och har färre regler än andra. Vilka dessa andra som de pratar om är har vi inte identifierat.

”När jag pratar med de flesta andra iranska tjejer så tycker de att jag har mycket frihet och att jag inte skall klaga /.../ Jag har en tjejkompis (iranier, som är uppvuxen i Sverige) som absolut inte får ha killkompisar /.../ Jag har det lättare än vad hon har det och det är bara för att min mamma har anpassat sig mycket till svenskarna här”(Intervjuperson B).

Det är inte bara negativt att ha stränga regler menar en flicka: *”Det är både bra och dåligt. Det kan inte vara bra att vara för snäll mot barnet. Då kan de göra vad som helst. Typ att knarka och göra en massa grejer.” (Intervjuperson F).* Andra menar att stränga regler kan få motsatt konsekvens: *”Alltså när man förbjuder någonting, då är det mer frestande att gör det än det som är tillåtet.” (Intervjuperson G).*

Vänner och umgänge

Vår utgångspunkt inför intervjuerna var att vi frågade om hur de *valde* vänner, vi blev dock snabbt varse att vänner är inget man väljer, i alla fall inte på grundval av etniskt ursprung eller liknande. Flickorna har berättat att de är vänner med andra från alla världens hörn, en konsekvens av att bo i Malmö. Flickornas vänner är de som befinner sig i flickornas närhet, i skolan, i bostadsområdet och så vidare. *”Jag tror att vi har kompisar från hela världen. Jag tror inte att man kan säga att vi umgås med araber, svenskar ... det är olika.”* (Intervjuperson E). **Intervjuaren:** *”Hur väljer ni era vänner? Spelar nationaliteten någon roll i era val? Intervjuperson F: Nej, nej, det är bara att de visar respekt.”*

Om pojkvänner

Skillnaden mellan iranska och svenska familjer framträder tydligast när handlar om förhållande till pojkar. Flera av flickorna påpekar skillnaderna:

”De flesta svenska tjejer som jag känner får ta hem killar, skaffa sig pojkvän i tidig ålder och så. Så är det inte hemma hos mig, ok jag får ha killkompisar och de får komma hem till mig bara min mamma känner dem och vet vem de är, men hon hade aldrig kunnat acceptera att jag hade en pojkvän nu.” (Intervjuperson A)

Intervjuaren: *”Om du kommit hem och berättat att du hade en pojkvän vad skulle hända? Skulle hon (mamman) acceptera det? Intervjuperson H: Nej, nej inte direkt. Absolut inte. Jag tror inte det. Först kommer hon att komma med skolarbete är viktigare och det är bara några månader kvar och tänk inte på något annat. Jag vet att hon gör, säkert.”*

”Jag personligen har ingen tid med att ha en pojkvän, jag känner inte för att ha en pojkvän. Jag har miljarders med killkompisar och jag trivs jättebra med dem. Min mamma behöver egentligen inte säga att jag inte får ha en pojkvän. Jag har hela tiden sagt till min mamma att hon egentligen inte kan förbjuda mig att ha en pojkvän för om jag skulle vilja så skulle jag i smyg kunna ha hur många pojkvänner som helst. Jag skulle kunna ha en pojkvän, men personligen så har jag ingen tid för det. Mina svenska kompisar vet att jag aldrig haft någon pojkvän och tycker därför inte att det är något konstigt med mig. Om de frågar om jag inte skall skaffa pojkvän nu så säger jag till dem, 'jag har knappt tid att träffa er, hur skall jag ha tid med en pojkvän'. Killar skall man träffa ju varje dag och jag har inte tid med det.” (Intervjuperson B).

Fler har luftat åsikten att om man inte får lov för sina föräldrar att ha pojkvän så finns det risk för att man skaffar sig det ändå, bara på trots. ”*De som inte får ha pojkvän kommer att ha jättemånga pojkvänner. Men svenska som får lov att ha, har typ en och skiftar inte så mycket /.../ Alltså när man förbjuder någonting då är det mer frestande att göra än det som är tillåtet.*” (Intervjuperson G) ”*Om jag inte berättar att jag träffar en kille till min mamma så vet hon att jag gör det bakom hennes rygg.*” (Intervjuperson E)

Några säger att deras föräldrar inte har några problem med att de har pojkvänner. ”*Det är helt ok att vi umgås med killar, har pojkvänner och så. De (föräldrarna) litar på oss, de vet att vi kan ta hand om oss själva. Det är inga problem alls.*” (Intervjuperson D). Trots den här friheten så vill föräldrarna ändå ha en viss kontroll: ”*De vill hellre att man tar hem honom och presenterar honom. Pappa är alltid lite mer spänd, men inte mamma lika mycket. Det är bättre att man tar hem och presenterar killen istället för att gå bakom deras rygg.*” (Intervjuperson D).

Några föräldrar anger att det är viktigare att flickorna satsar på sin utbildning innan de börjar träffa pojkar:

”*Mamma är väldigt öppen av sig. Hon har sagt så här: ’B, anledningen till att jag inte vill att du skaffar en pojkvän är att jag vill att du läser färdigt de här åren på gymnasiet. Om du har en pojkvän så har du mindre tid till att studera, all din tid kommer att gå åt till honom, om ni bråkar så kommer du hela tiden sitta och grubbla på det. Därför vill jag inte (att du skaffar pojkvän), men det är upp till dig själv.’*” (Intervjuperson B)

”*Jag får ha killkompisar men när det gäller pojkvän tycker hon att det är bättre att jag väntar tills jag kommer in på universitet. Att träffa någon som har samma intresse. Men hon är inte sån att hon vill gifta bort mig.*” (Intervjuperson G)

Om framtiden och om diskriminering

På frågor om framtiden, yrke, mål och så vidare så hade majoriteten målet att skaffa sig en hög utbildning, antingen i Sverige eller i USA. De yrken som står högst på önskelistan är: läkare, psykolog, kirurg, advokat och civilingenjör. Två flickor skiljer sig lite från mängden och nämner designer och danslärare som drömyrken. Vad vi dock lade tonvikten på var att ta reda på om flickorna såg att de hade samma möjligheter som jämnåriga svenska flickor att nå

sina mål. Flickorna ser att de kan nå sina mål, men de uttrycker sin oro över att ibland kan deras utländska namn försvåra deras chanser att komma på universitet, få ett jobb etc. *”Jag känner en kille som för att få ett arbete fick ändra sitt efternamn. När de får ansökningarna så väljer de svenska namn först, sen går de igenom de utländska namnen”* (Intervjuperson D). *”Det är därför många utlänningar byter namn. De pratar flytande svenska i telefonen, men när de säger sitt namn så blir de inte intressanta (för arbetsgivaren) längre.”* (Intervjuperson E) *”Hade det varit två namn, med liknade meriter och utbildning, så hade de tagit det svenska namnet först.”* (Intervjuperson H). Samtidigt så tror de inte att det är så kallad institutionell rasism utan enstaka människor med invandrarfientliga åsikter som kan blockera deras möjligheter att få ett jobb. *”Det finns sjuka människor som kanske inte accepterar en bara för att du har ett utländskt namn.”* (Intervjuperson F) *”Nej, det är bara ett fåtal som tänker så där. Det är inte alla. Det finns mycket bra ställen som man kan kanske få jobb där. Majoriteten bryr sig inte om vad man heter. Det gäller helt på vad man kan.”* (Intervjuperson G).

De har dock ännu inte märkt av någon diskriminering mot sig själva. En del menar att det beror på att de fortfarande är unga och inte varit i arbetslivet ännu. Någon har blivit kallad för *”svartskalle”* och tagit väldigt illa upp, någon kände sig uttittad efter terrorattacken mot USA och en uttryckte sitt missnöje med en lärare och antydde att denne hade rasistiska åsikter. *”Stora problem med just rasism och sånt har jag aldrig eller inte själv upplevt. /.../ Men jag är inte så gammal heller”*. (Intervjuperson H)

3.4 Analys utifrån de teoretiska utgångspunkterna

I det här avsnittet knyter vi samman de resultat vi har fått av det empiriska materialet med de teoretiska utgångspunkter vi använde oss av.

Hur kulturen integreras

Vi märkte när vi pratade med flickorna om att vara iranier och svensk och skillnaderna de två kulturerna emellan att de kände sig som om de tillhörde två kulturer samtidigt. Både persiska och svenska traditioner är viktiga för dem att fira, de pratar persiska med sina föräldrar och svenska med sina syskon och i samhället i övrigt. Nader Ahmadi's tes om att ungdomar från en holistisk kultur riskerar att bli så kallade *”varken-eller-människor”*, det vill säga att de varken kan identifiera sig med den svenska eller den iranska kulturen (Ahmadi 1998) tycker vi oss inte se. Vi anser däremot att de flickor som vi intervjuat klarar av att integrera bägge

kulturerna. De har skapat sig en identitet som har formats av både familjens och samhällets värderingar. Fast de var kritiska mot vissa delar av föräldrarnas kulturella uppfostringsmetoder så är de ändå lojala och är mycket nöjda med sin uppväxt och vill uppfostra sina barn på samma sätt som de blivit uppfostrade. Samtidigt så antyds det att en anpassning till svenska värderingar är att föredra för att få en bra uppväxt i det svenska samhället. Detta tyder på att flickorna skapat identitet med inslag av två olika kulturmönster, en identitet som varken är svensk eller iransk, utan en blandning av båda två. Detta kan enligt Ahmadi leda till ökad risk för identitetskris och för vissa ungdomar en negativ utveckling mot kriminalitet. Detta ser vi inte några tecken på hos de flickor vi har intervjuat, majoriteten anstränger sig mycket för att gör bra ifrån sig i skolan för att så småningom läsa vidare på universitetsnivå antingen i Sverige eller utomlands. Det Ahmadi menar kanske har större relevans för pojkar i en liknande situation, men i vår undersökning så har vi inte sett några tecken på att de skulle bli kriminella på grund av detta. Flickorna har dock vissa problem med den dubbla identitet som de skapat. I vissa lägen så vet de inte riktigt var de hör hemma, de känner sig inte accepterade i det svenska samhället samtidigt som de inte känner sig hemma i det svenska samhället: ”*Det blir också lite så, man känner inte att man hör riktigt till ett land*” (Intervjuperson H).

Rättigheter

Den största skillnaden mellan de två olika kulturerna ligger i föräldrarnas syn på flickornas rättigheter och viljan att kontrollera och begränsa dem. De iranska tjejerna har inte samma frihet att välja vem de skall umgås med utan det krävs föräldrarnas godkännande, särskilt när det gäller att umgås med pojkar. Föräldrarna lägger stor vikt vid vad andra tycker om vad deras barn gör och vem de umgås med, för flickorna spelar det inte lika stor roll men de anpassar sig för deras föräldrars skull. Detta skapar ett missnöje bland flickorna att behöva anpassa sig till vad andra tycker om vad de gör och vem de umgås med. ”... okey, jag får ha killkompisar och de får komma hem till mig bara min mamma känner dem och vet vem de är, men hon hade aldrig kunnat acceptera att jag hade en pojkvän nu.” (Intervjuperson A). Kamali har funnit liknande resultat i sin undersökning ”*Ungdomarna måste kombinera två olika världar och ibland motstridiga uppfattningar för att kunna hantera de komplicerade relationer som andra generationens invandrare tampas med*” (Kamali 1999, sid. 67).

Några föräldrar anger som orsak till att flickorna inte får ha pojkvän att de måste lägga ner all sin energi på skolarbetet i första hand, att en pojkvän tar för mycket tid i anspråk. Vad som

inte uttalas men som man kan anta är att det inte är hela anledningen därför att det är inte samma regler för pojkar som för flickorna i familjen. Pojkarna har enligt flickorna större frihet att inte bara umgås med det motsatta könet utan även att vara ute mer på helger osv. En annan till att föräldrarna inte vill att flickorna skall ha en pojkvän är att traditionell holistisk iransk kultur inte accepterar att flickor umgås på samma villkor som de iranska pojkarna gör och detta sätter fortfarande sina spår i de iranier som bor i Sverige idag. Även för de iranier som inte har det traditionella synsättet på uppfostran så har det fortfarande påverkat dem och kan inte bortses ifrån. Det traditionella synsättet bibehålls på det sättet att de iranier som bor i Sverige influerar och påverkar varandra så att gamla kulturmönster, i vissa avseenden, kan leva vidare i ett västerländskt individualistiskt samhälle. På grund av att den iranska kulturen i allmänhet är så strakt holistisk så underordnar sig individen den kollektiva gruppens åsikter om vad som bör accepteras eller inte. Detta kan förklara varför iranier håller fast vid gamla synsätt, fast de vet att det inte överensstämmer med den individualistiska svenska kulturen.

Kulturen i ett dynamiskt samhälle

Vi vill här ta hänsyn till Lars Denciks tes om det dynamiska samhällsperspektivet. Han menar att samhället inte är ett statiskt tillstånd utan dynamiskt, särskilt nu i övergången mellan ett modernt och postmodernt samhälle. Kultur och traditioner förändras med samhällsutvecklingen och antar nya former. De människor som är en del av en kultur omprövar sina kulturella uppfattningar i takt med samhällsutvecklingen. Lars Dencik menar att det till och med är nödvändigt för att inte bli marginaliserad i det nya samhälle som skapas. Det sker också förändringar i traditionella samhällen, som Iran, men eftersom det sker så långsamt som kan samhället uppfattas som statiskt. De flickor vi har intervjuat skapar en blandning av de två kulturer som de lever med och fungerar på ett bra sätt i dagens svenska samhälle.

Identiteten i ett postmodernt samhälle

I ett postmodernt samhälle är enligt Ahmadi senare tes (Ahmadi 2000) den gamla nationella identiteten borta och har ersatts av en identitet baserad på vem man är och vad man gör. En identitet som kan skifta beroende på den kontext man befinner sig i. Identiteten är situationsbunden menar vissa av flickorna *”Det beror på vem man umgås med /.../ Det finns vissa situationer då man känner sig mest iransk eller mest svensk”* (Intervjuperson F). Vi tycker oss se fler bevis för hans resonemang i intervjuerna som vi har gjort. Flickorna vill inte bli stämplade som iranier eller svensk utan vill bli sedda som sig själva. *”Det är som om du har två namn, vissa kallar dig för Anders och andra för Kalle, men du är fortfarande samma*

person. Vissa ser mig som iranier och andra ser mig som svensk, men jag är fortfarande jag.”
(Intervjuperson B).

4. Avslutning

4.1 Sammanfattning

Vårt syfte med den här uppsatsen är att undersöka hur unga flickor med iransk bakgrund upplever sig själva och sina villkor i relation till sin familj och det svenska samhället. För att göra detta så har vi valt att göra en kvalitativ underökning. Vi har intervjuat åtta flickor i åldern 16-17 år, alla födda i Iran men uppväxta i Sverige. Vi har i vår analys av intervjuerna utgått ifrån två teser av Nader Ahmadi och en av Lars Dencik. Vad vi tycker oss kunna se i resultaten är att flickorna känner sig som att de tillhör två kulturer på samma gång. De menar också att de förvisso är skillnad mellan kulturerna men att det inte styr hur de uppfattar sig själva. Många har upplevt eller känner till diskriminering och detta upprör dem mycket, men de låter inte detta stå i vägen för deras personliga utveckling. Diskriminering och rasism i samhället beror enligt flickorna på enskilda individers åsikter och de upplever inte att de systematisk rasism i samhället. Vi har analyserat våra resultat med hjälp av två teorier av Nader Ahmadi och en tes från Lars Dencik. Vi kan inte hitta något i vår undersökning som överrensstämmer med Ahmadis första teori om att ungdomar som växer upp med två skilda kulturer får större identitetsproblem än andra. Däremot Ahmadis andra teori om det postmoderna samhället och Denciks teori om det samma tycker vi oss kunna se vissa tecken på. De menar i korthet att identiteten och kulturen i det postmoderna samhället måste vara flexibel och anpassningsbar för att man som individ skall undvika att bli marginaliserad. Vi menar att de flickor som vi intervjuat är just flexibla och anpassningsbara i förhållande till sin kultur och det svenska samhället och att det framgår av våra resultat.

4.2 Slutdiskussion

Vi har haft många tankar och diskussioner under arbetet med den här uppsatsen. Nader Ahmadis och Lars Denciks teorier om den dynamiska identiteten och det dynamiska samhället har påverkat oss mycket. För oss betyder det dynamiska samhället ett samhälle i ständig förändring, ekonomiskt, socialt, politiskt och så vidare. Människor rör sig mellan länder inte bara för att de måste utan också den för att den nya globaliserade världen öppnar möjligheter för att bosätta sig och jobba i andra länder än sitt ursprungsland både för kortare

och längre perioder. Detta leder till att kulturer möts och blandas på ett sätt som vi inte någonsin tidigare sett i världen. Sverige är just nu mitt uppe i den här nya tiden som kan kallas postmodern som kännetecknas av utvecklingen inom informationsteknologi och kommunikation. EU-medlemskapet är ett annat tecken på att Sverige är en del av ett större sammanhang än landet var för bara tio år sedan. Införandet av den nya gemensamma valuta euro är ett nytt steg i processen att ta bort de nationella gränserna och skapa en gemensam europeisk identitet.

Om nu den gamla svenska identiteten är på väg bort, vad skall då invandrare integreras till? Vi håller med både Ahmadi och flickorna om att en människa inte är begränsad till en kulturell identitet utan man kan välja delar av kulturer som man tycker passar en själv och ändå fungera i ett samhälle. Samhället är inte statiskt utan är i ständig förändring och kräver av människorna som lever i det skall anpassa sig och det gör att människor hela tiden utvecklar sin identitet. I vår undersökning så har vi märkt att flickorna på ett skickligt sätt skapat sig en identitet som förenar delar av de olika kulturer som de lever i. Det gör att de är väl förberedda på de förändringar som vi förväntar oss skall komma.

5. Källförteckning

5.1 Referenser

Ahmadi, Nader (1998) ”Om jaguppfattningens betydelse för tolkningen av sociala normer” i

Ahmadi, Nader (red): *Ungdom, kulturmöten, identitet*. Stockholm: SIS/Liber

Ahmadi, Nader (2000) ”Kulturell identitet i gungning” i Allwood, C M & Franzén Elsie C (red) *Tvärkulturella möten*. Finland: Natur och kultur.

Bell, Judith (1993), *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Dencik, Lars (1999) ”Fremtidens børn – om postmodernisering og socialisering” i Dencik, Lars & Schultz Jörgensen, Per (red): *Börn og familie i det postmoderne samfund*. Köpenhamn: Hans Reitzels förlag.

Denscombe, Martyn (2000), *Forskningshandboken*. Lund: Studentlitteratur.

Ericsson, Marie & Poikolainen, Kirsi (red) (1995), *Som om de inte fanns: invandrartjejerna!* Stockholm: Fritidsforums förlag.

Kamali, Masoud (1999), *Varken familjen eller samhället*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.

Rojas, Mauricio (2001), *Sverige oälskade barn*. Smedjebacken: Brombergs Bokförlag AB. 2: a upplagan.

Trost, Jan (1993), *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Wallén, Göran (1996), *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur. 2:a upplagan.

Westin, Charles (1999) (red) SoS-rapport 1999:6, ”*Mångfald, integration, rasism och andra ord*” Stockholm: CEIFO

Tidskriftsartiklar

”*Sahlins klarspråk*”, Sidan 2, Sydsvenska Dagbladet 011218.

Intervjuundersökning

Vi är två studenter från Lunds universitet, Socialhögskolan som heter Nabi Salemi och Andreas Palmqvist. Vi läser på sjätte terminen och skall nu skriva vårt examensarbete.

Efter att ha läst en bok av forskaren Nader Ahmadi vid Stockholms universitet så har vi valt att skriva om hur unga människor påverkas av att växa upp i en miljö där majoriteten av människorna har en annan kultur än den egna familjen. Vi har valt att fokusera oss på flickor i gymnasieåldern, dvs. ungefär mellan 15-19 år. Vår uppfattning är att ofta så glöms flickorna bort till förmån för pojkarna.

Vi vill därför intervjua 8-10 flickor i de angivna åldrarna. Varje intervju kommer att ta max en timme och frågorna vi kommer att ställa handlar om hur det är att växa upp i Sverige som tjej med föräldrar från andra kulturer, skillnaderna mellan familjens värderingar och samhällets värderingar och hur det påverkar den enskilda individen.

Deltagande i intervju-undersökningen är frivilligt. Intervjuerna kommer att spelas in på kassetband som kommer att förstöras när arbetet är färdigt. Intervjuerna är anonyma och kommer bara att användas i forskningssyfte.

Med respekt för er och era föräldrars integritet måste vi ha föräldrarnas samtycke till att intervjua de flickor som är under 18 år.

Vi vill på förhand tacka de flickor och deras föräldrar som ställer upp och hjälper oss med vårt examensarbete.

Andreas Palmqvist & Nabi Salemi

Jag samtycker till att min dotter intervjuas i samband med det beskrivna uppsatsarbetet

Datum   Namn

.....

Bilaga 2

Tema 1 – Invandrare - svensk

- upprätthåller föräldrarna traditionerna
- känner du dig svensk eller iransk
- följer du utvecklingen i hemlandet
- vad är svensk/iransk
- vad är integration

Tema 3 - Framtiden

- vad vill du ha för yrke i framtiden
- ser du möjligheter att nå dit
- hur vill du uppfostra dina barn

Tema 5 - Familj

- hur ser din familjsituation ut
- vad betyder de för dig
- kan ni prata om allt i familjen
-

Tema 7 – Trygghet

- känner du dig trygg i Sverige
- i ditt bostadsområde
- i skolan

Tema 2 – Vänner – umgänge

- vilka är era vänner
- pojkvänner – svensk/icke svensk
- föräldrars inställning till vänner

Tema 4 – Förebilder

- har du någon förebild
- vem och varför

Tema 6 – Frihet – Kontroll

- får du göra allt du vill för dina föräldrar
- vilken kontroll har dina föräldrar

Tema 8 - Diskriminering